

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Homilia XVI. Habita ad populum in basilica sancti Ioannis, quæ dicitur
Constantiniana, Dominica prima in Quadragesima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

mala toleramus. Quamto enim quisque altiùs profecerit, tantò in hoc mundo invenit quod durius portet: quia cum à presenti sæculo mentis nostræ dilectio deficit, ejusdem sæculi adversitas crescit. Hinc est enim quòd plerisque cernimus & bona agere, & tamen sub gravi tribulationum fauce desudare. Terrena namque jam desideria fugiunt, & tamen flagellis durioribus fatigantur. Sed juxta vocem Domini fructum per patientiam reddunt: quia cum humiliter flagella suscipiunt, post flagella ad requiem sublimiter suscipiuntur. Sic uva calcibus tunditur, & in vini saporem liquatur. Sic oliva contusionibus expressa amurcam suam deserit, & in olei liquorem pinguefcit. Sic per trituram aræ, à paleis grana separantur, & ad horreum purgata perveniunt. Quisquis ergo appetit plenè vitia vincere, studeat humiliter purgationis suæ flagella tolerare: ut tantò post ad judicem mundior veniat, quantò nunc ejus rubiginem ignis tribulationis purgat.

Lib. 4. Dial.
6. 14.

In ea porticu, quæ euntibus ad ecclesiam beati Clementis est pervia, fuit quidam Servulus nomine, quem multi vestrum mecum noverunt, rebus pauper, meritis dives, quem longa ægritudo dissolverat. Nam à primævæ ætate usque ad finem vitæ paralyticus jacebat. Quid dicam quia stare non poterat? Qui nunquam in lecto suo surgere vel ad sedendum valebat: nunquam manum suam ad os ducere: nunquam se potuit in latus aliud declinare. Huic ad serviendum mater cum fratre aderat, & quiddam ex elemosyna potuisset accipere, hoc eorum manibus pauperibus erogabat. Nequaquam literas noverat, sed scripturæ sacræ sibimet codices emerat, & religiosos quosque in hospitalitatem suscipiens, hos coram se legere sine intermissione faciebat. Factumque est ut quantum ad mensuram propriam attinet, plenè sacram scripturam disceret, cum, sicut dixi, literas * funditus ignoraret. Studebat in dolore semper gratias agere, hymnis Deo & laudibus diebus ac noctibus vacare. Sed cum jam tempus esset, ut tanta ejus patientia remunerari debuisset, membrorum dolor ad vitalia rediit. Cumque se jam morti proximam agnovit, peregrinos viros atque in hospitalitate susceptos admonuit ut surgerent, & cum eo psalmos pro expectatione exitus sui decantarent. Cumque cum eis & ipse moriens psalleret, voces psallentium repentiè compescuit, cum terrore maligni clamoris: dicens: Tacete: numquid non auditis, quanta resonant laudes in cælo? Cumque ad easdem laudes, quas intus audierat, aurem cordis intenderet, sancta illa anima à carne soluta est. Sed exeunte illa, tanta illic fragrantia odoris aspersa est, ut omnes illi qui aderant, inestimabili suavitate replerentur: ita ut per hoc patenter agnoscerent, quòd eam laudes in cælo suscepissent. Cui rei monachus noster interfuit, qui nunc usque vivit, & cum magno fletu attestari solet, quia quousque corpus ejus sepulture traderent, ab eorum naribus odoris illius fragrantia non recessit. Ecce quo fine ex hac vita migravit, qui in hac vita æquanimiter flagella toleravit. Juxta vocem ergo Dominicam, bona terra fructum per patientiam reddidit, quæ exarata disciplina vomere, ad remunerationis segetem pervenit. Sed vos rogo, fratres charissimi, attendite quod excusationis argumentum in illo districto judicio habiturum nos, qui à bono opere torpentes, & res & manus accepimus, si præcepta Dominica egenus & sine manibus potuit implere? Non contra nos Dominus tunc Apostolos ostendat, qui ad regnum secum turbas fidelium prædicando traxerunt: non contra nos Martyres exhibeat, qui ad cælestem patriam sanguinem fundendo pervenerunt. Quid tunc dicturi sumus, cum hunc de quo locuti sumus, Servulum viderimus, cui longus languor brachia tenuit, sed tamen hæc à bono opere non ligavit? Hæc vobiscum, fratres, agite, sic vos ad studium boni operis

* al. penitus

A instigate: ut cum bonos vobis modò ad imitandum proponitis, eorum consortes tunc esse valeatis.

LECTIO sancti Evangelij secundum Matthæum.

IN illo tempore: Ductus est Iesus in desertum. *Cap. 4.*
Irum à Spiritu, ut tentaretur à diabolo. Et cum jejunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esuriit. Et accedens tentator, dixit ei: Si filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant. Qui respondens, dixit: Scriptum est: Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam civitatem, & statuit eum supra pinnaculum templi, & dixit ei: Si filius Dei es, mitte te deorsum. Scriptum est enim: Quia angelis suis mandavit de te, & in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Ait illi Iesus: Rursum scriptum est: Non tentabis Dominum Deum tuum. Iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde, & ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum, & dixit illi: Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me. Tunc dicit ei Iesus: Vade satana. Scriptum est enim: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies. Tunc reliquit eum diabolus: & ecce Angeli accesserunt, & ministrabant ei.

HOMILIA XVI.

Habita ad populum in basilica sancti Ioannis, quæ dicitur Constantiniana, Dominica prima in Quadragesima.

DUbitari à quibusdam solet, à quo spiritu sit Iesus ductus in desertum, propter hoc quod subditur: [Assumpsit eum diabolus in sanctam civitatem.] Et rursum: [Assumpsit eum in montem excelsum valde.] Sed verè & ablique ulla quæstione convenienter accipitur, ut à sancto Spiritu in desertum ductus credatur: ut illuc eum suus Spiritus duceret, ubi hunc ad tentandum malignus spiritus inveniret. Sed ecce, cum dicitur Deus homo vel in excelsum montem, vel in sanctam civitatem à diabolo assumptus, mens refugit, humana: hoc audire aures expavescunt. Qui tamen non esse incredibilia ista cognoscimus, si in illo & alia facta pensamus. Certè iniquorum omnium caput diabolus est, & hujus capitis membra sunt omnes iniqui. An non diaboli membrum fuit Pilatus? An non diaboli membra Judæi persequentes, & milites crucifigentes Christum fuerunt? Quid ergo mirum si se ab illo permittit in montem duci, qui se pertulit etiam à membris illius crucifigi? Non est ergo indignum Redemptori nostro quòd tentari voluit, qui venerat occidi. Justum quippe erat, ut sic tentationes nostras suis tentationibus vinceret, sicut mortem nostram venerat sua morte superare. Sed sciendū nobis est, quia tribus modis tentatio agitur, suggestione, delectatione, & consensu. Et nos cum tentamur, plerumque in delectationem, aut etiam in consensum labimur: quia de carnis peccato propagati, in nobilissimis etiam gerimus unde certamina

toleremus. Deus verò, qui in utero Virginis incarnatus, in mundum sine peccato venerat, nihil contradictionis in semetipso tolerabat. Tentari ergo per suggestionem potuit, sed ejus mentem peccati delectatio non momordit. Atque ideo omnis diabolica illa tentatio foris non intus fuit. Sed si ipsum ordinem tentationis ejus aspiciamus, pensemus quantum magnitudine nos à tentatione liberamur. Antiquus hostis contra primum hominem parentem nostrum in tribus se tentationibus erexit: quia hunc videlicet gula, vana gloria, & avaritia tentavit: sed tentando superavit, quia sibi eum per consensum subdidit. Ex gula quippe tentavit, cum cibum ligni vetiti ostendit, atque ad comedendum suavit. Ex vana autem gloria tentavit, cum diceret: *Eritis sicut dii*. Et ex propectu avaritiæ tentavit, cum diceret: *Sciētes bonum & malum*. Avaritia enim non solum pecuniæ est, sed etiam altitudinis. Rectè enim avaritia dicitur, cum supra modum sublimitas ambitur. Si enim non ad avaritiam, honoris rapina pertinet, nequaquam Paulus de unigenito Dei Filio diceret: *Non rapinam arbitratus est, se esse equalem Deo*. In hoc autem diabolus parentem nostrum ad superbiam traxit, quo eum ad avaritiam sublimitatis excitavit. Sed quibus modis primum hominem stravit, eisdem modis secundo homini tentato succubuit. Per gulam quippe tentat, cum dicit: [*Dic ut lapides isti panes fiant*.] Per vanam gloriam tentat, cum dicit: [*Si filius Dei es, mitte te deorsum*.] Per sublimitatis avaritiam tentat, cum regna omnia mundi ostendit, dicens: [*Hæc omnia tibi dabo, si præcidents adoraveris me*.] Sed eisdem modis à secundo homine vincitur, quibus primum hominem se vicisse gloriabatur: ut à nostris cordibus ipso aditu captus exeat, quo nos aditu intromissus tenebat. Sed est aliud, fratres charissimi, quod in hac tentatione Dominica considerare debemus: quia tentatus à diabolo Dominus sacri eloquij præcepta respondit, & qui eo verbo quod erat, tentatorem suum mergere in abyssum poterat, virtutem suæ potentie non ostendit, sola divina scripturæ præcepta edidit: quatenus suæ nobis patientiæ præberet exemplum, ut quoties à pravis hominibus aliquid patimur, ad doctrinam excitemur potius, quam ad vindictam. Pensate quanta est patientia Dei, & quanta impatientia nostra. Nos si injuriis, aut aliqua læsione provocamur, furore permoti, aut quantum possumus nosmetipsos ulciscimur, aut quod non possumus, facere minamur. Ecce adversitatem diaboli Dominus pertulit, & nihil ei nisi mansuetudinis verba respondit. Portat, quem punire poterat, ut hoc in laudem ejus altius cresceret, si hostem suum non extinguendo, sed interim patiendo superaret. Notandum verò quod subditur, quia recedente diabolo, Angeli ministrabant ei. Ex qua re quid aliud, quam unius personæ utraque natura ostenditur? Quia & homo est quem diabolus tentat, & idem ipse Deus est, cui ab Angelis ministratur. Cognoscamus igitur in eo naturam nostram: quia nisi hunc diabolus hominem cerneret, non tentaret. Veneremur in illo divinitatem suam: quia nisi super omnia Deus existeret, ei nullo modo Angeli ministrarent. Sed quia his diebus lectio congruit: nam quadraginta dierum abstinentiam nostri Redemptoris audivimus, qui Quadragesimæ tempus inchoamus; discutiendum nobis est, cur hæc ipsa abstinentia per quadraginta dierum numerum custoditur. Moyses enim ut legem acciperet, secundò diebus quadraginta jejunavit. Elias in deserto quadraginta diebus abstinuit. Ipse auctor hominum ad homines veniens, in quadraginta diebus nullum omnino cibum sumpsit. Nos quoque, in quantum possumus, annuo Quadragesimæ tempore carnem nostram per abstinentiam affligere conemur. Cur ergo in abstinentia quadragenarius numerus custoditur, nisi quia vir-

tus Decalogi per libros quatuor sancti Evangelij impletur? Denarius etenim quater ductus, in quadragenarium surgit: quia tunc Decalogi mandata perficimus, cum profectò quatuor libros sancti Evangelij custodimus. Ex qua re sentiri & aliud potest. In hoc enim mortali corpore ex quatuor elementis subsistimus, & per voluptates ejusdem corporis, præceptis Dominicis contra imus. Præcepta autem Dominica per Decalogum sunt accepta. Quia ergo per carnis desideria, Decalogi mandata contempnimus, dignum est ut eandem carnem quaterdecies affligamus. Quamvis de hoc Quadragesimæ tempore est adhuc aliud quod possit intelligi. A præfenti etenim die usque ad Paschalis solemnitatis gaudia sex hebdomadæ veniunt: quarum videlicet dies quadraginta duo sunt. Ex quibus dum sex dies Dominici abstinentiæ subtrahuntur, non plus in abstinentia quam triginta & sex dies remanent. Dum verò per trecentos & sexaginta quinque dies annus ducitur, nos autem per triginta & sex dies affligimur, quasi anni nostri decimas Deo damus: ut qui nobismetipsis per acceptum annum viximus, auctori nostro nos in ejus diecimis per abstinentiam mortificemus. Unde, fratres charissimi, sicut offerre in Lege jubemini decimas rerum, ita ei offerre contendite & decimas dierum. Unusquisque in quantum virtus suppetit, carnem maceret, ejusque desideria affligat, concupiscentias turpes interficiat, ut juxta Pauli vocem, hostia viva fiat. Hostia quippe & immolata & viva est, quando & ab hac vita homo non deficit, & tamen se à carnalibus desideriis occidit. Caro nos læta traxit ad culpam, afflicta reducat ad veniam. Auctor etenim mortis nostræ, per fructum ligni vetiti, vitæ præcepta transgressus est. Qui ergo à paradisi gaudiis per cibum cecidimus, ad hæc in quantum possumus, per abstinentiam resurgamus. Sed nemo sibi eandem abstinentiam solam credat posse sufficere, cum per Prophetam Dominus dicat: *Nonne hoc est magis jejunium Isaiæ 58. quod elegi? subjiciens: Frange esurienti panem tuum, & egenos, vagosque induc in domum tuam: cum videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris*. Illud ergo jejunium Deus approbat, quod ad ejus oculos manus elemosynarum levat, quod cum proximi dilectione agitur, quod ex pietate conditur. Hoc ergo quod tibi subtrahis, alteri largire: ut unde tua caro affligitur, inde egentis proximi caro reparetur. Hinc etenim per Prophetam Dominus dicit: *Cum jejunaveris & plangeris, nunquid jejunium jejunastis mihi? Et cum comeditis & bibitis, nunquid non vobis comeditis, & vobismetipsis bibitis?* Sibi enim comedit & bibit, qui alimenta corporis, quæ sunt communia dona conditoris, sine indigentibus percipit. Et sibi quisque jejunat, si ea quæ sibi ad tempus subtrahit, non pauperibus tribuit, sed ventri postmodum offerenda custodit. Hinc per Joelem dicitur: *Sanctificate jejunium*. Jejunium quippe sanctificare, est adjunctis bonis aliis, dignam Deo abstinentiam carnis ostendere. Cesset ira, sopiantururgia. Incassum enim caro atteritur, si à pravis suis voluptatibus animus non refrenatur, cum per Prophetam Dominus dicat: *Ecce in die jejunij Isaiæ 58. vestri invenitur voluntas vestra. Ecce adlies & conventiones jejunatis, & percutitis pugno impiè, & omnes debitores vestros repetitis*. Neque enim qui à debitore suo hoc quod dedit, repetit, aliud injustum facit: sed dignum est ut quisquis se in penitentia macerat, etiam hoc quod sibi justè competit, interdicat. Sic nobis afflicti & penitentibus à Deo dimittitur quod injustè egimus, si pro amore illius & hoc quod nobis justè competit, relaxemus.

Gen. 3. a

Phil. p. 2.

Evo. 34. f

3. Reg. 19.

Mat. 4. b

S. Aug. l. 2. de conf. Evang. 4.

De conf. 5. c. Quadragesima.

Lev. 27. d

Rom. 12. a

Isaiæ 58. e

Zach. 7. b

Joel. 1. c

2. d

Isaiæ 58. a